

PLATÓ: *La República. Llibre X. Fragment 598a-598d*

[El pintor és un mer imitador de l'aparença]

-Ens hem posat d'acord sobre l'imitador. Però digues-me, això, a propòsit del pintor: què et sembla, que malda per imitar cada cosa tal com és en la natura o bé en les obres dels artesans?

- Les dels artesans, va dir,

- Tal com són o tal com apareixen? Fes encara aquesta distinció.

- Com vols dir? – féu.

- Això: un llit, si el mires de costat o bé de cara o com sigui difereix en res d'ell mateix o no difereix en absolut, però em sembla un altre? I el mateix val per a totes les altres coses?

- És així, digué: ho sembla, però no difereix gens.

- Examina encara això: amb quina finalitat es crea la representació gràfica de cada cosa? Per imitar el real tal com és o l'aparença tal com es mostra? És una imitació de l'aparença o bé de la veritat?

- De l'aparença, digué.

- Doncs la representació imitativa està prou distant de la veritat i per això mateix, sembla, pot i obrar-ho tot, perquè de cada cosa ateny una petita part, i aquesta essent una imatge. Així el pintor, posem, ens pintarà un sabater, un fuster, els altres artesans, sense haver sentit res de llurs oficis; tanmateix, els infants i els homes sense seny, si és un bon pintor, en dibuixar i mostrar-lo de lluny, els enganyarà amb l'opinió que de debò és un fuster.

- Per què no?

-Doncs heus aquí, amic meu, el que cal pensar, segons el meu parer, de tot plegat: cada vegada que un hom ens anunciï que s'ha trobat amb algú que és expert en tots els oficis, fins al punt que en coneix tota la resta com cadascú dels altres d'un en un, i que és un ximple i que i que probablement ha estat enganyat en topat amb algun xarlatà o imitador, que li ha semblat omniscient per no ser ell capaç de distingir la ciència, la ignorància i la imitació.

-És la pura veritat -va dir.

PLATÓ: *La República. Llibre X. Fragment 607a -608b.*

[La poesia ha de ser expulsada de la ciutat si no es posa al servei de la justícia]

- Així doncs, vaig dir, Glaucó, quan et topis amb aquests lloadors d'Homer, que diuen que aquest poeta va fer l'educació de Grècia i que per a l'administració i educació dels afers humanals paga la pena d'agafar-lo i aprendre'n i viure tota l'existència endreçada segons aquest poeta, cal, sí, estimar-los i apreciar-los, per tal com són tan bons com en són capaços, i concedir que Homer és el més poètic i el primer dels tràgics, per saber que, de tota la poesia, només els himnes als déus i els encomis als homes nobles s'han d'acollir a la ciutat; si, en canvi, aculls la Musa plaent en poemes cantats o recitats, el plaer i el dolor se't faran sobirans de la ciutat, en comptes de la llei i del que cada volta sembli al comú que és el millor raonament.

- És la pura veritat, digué.

-Que aquest sigui la nostra apologia, en fer memòria de la poesia, en el sentit que és natural que la foragitem de la ciutat, essent ella com és; perquè el raonament ens hi portava. Li oposarem també, a fi que no ens acusi de duresa i tosquedat, que hi ha una diferència antiga entre l'amor de saviesa i l'art poètica; recordem-los aquell "gossa udoladora que lladra contra l'amo" i el "gran home en la xerrameca dels necis" i la "turbamulta que senyoreja els més sapient" i els "capficats subtils", que són "miseriosos", entre d'altres senyals innombrables d'aquest antic enfrontament. Tanmateix, que hom proclami que nosaltres, si la imitació poètica que s'adreça al plaer té un mot a dir en el sentit que cal que tingui un lloc en una ciutat governada per bones lleis, la hi acollirem de bon grat, tant més quan ens reconeixem nosaltres mateixos fetillats per ella. Però no, el que ens apar ver no és piadós de traïr-ho. En efecte, amic meu, no et sents també tu fetillat per ella, sobretot quan l'esguardes a través d'Homer?

-Molt i molt.

-I no serà just reinstaurar-la així, quan hagi fet la seva apologia en un cant líric o en qualsevol altre metre?

-Ja ho crec.

-Daríem nogensmenys als seus patrons, aquells que no siguin poetes, sinó amics de la poesia, de dir per ella una paraula que no sigui en vers, en el sentit que no és tan sols plaent, ans també de profit per al regiment de les ciutats i per a fer la vida humana; i els escoltarem amb benvolença. Car tot això hi guanyarem, si es palesa no tan sols plaent ans també de profit.

-Com no hi hauríem de guanyar? –va dir.

-Però en cas contrari, car amic, com a voltes els amadors, si arriben a convèncer-se que l'amor no els és de profit, amb violència, sí, però tanmateix se n'aparten, així també nosaltres, per raó de l'amor vers tal poesia que la criança per obra de les nostres esplèndides constitucions ha fet brostar en nosaltres, desitgem de tot cor que es mostri com més excel·lent i més verídica millor; però mentre no estigui en disposició

de fer la seva pròpia apologia, l'escoltarem, repetint-nos a nosaltres mateixos els mots que venim de dir i aquest eixam; i anirem amb cura, per no caure de bell nou en aquesta amor, pueril i tan comuna. Ens adonem, ben cert que no cal maldar amb aquesta poesia com amb quelcom que toca la veritat i paga la pena de maldar-hi, sinó que l'auditor ha d'anar-hi amb cura, temerós pel que fa al seu propi bon govern, i que cal observar les lleis que hem estatuint a propòsit de la poesia.

-Hi convinc, féu ell, de tot en tot.

-Perquè gran és la contesa, vaig dir, estimat Glaucó, ben gran, més del que sovint hom pensa, per esdevenir home útil o dolent; de manera que no és digne de deixar-se arrossegar per les riqueses, no per cap càrrec de govern, ni tan sols per la poesia, a descurar la justícia o qualsevol altra virtut.

-Ho convinc amb tu, va dir, a partir de les coses que hem descabdellat; i penso que també hi convindrà qualsevol altre.